

Barangolás a szlovákiai csillagvizsgálókban

A BARSÍ CSILLAGVIZSGÁLÓ LÉVÁN

Elérhetőségek:

Levelező cím: Tekovská hvezdáreň v Leviciach, Sokolovská 21, P.O. BOX 128, 934 01 Levice

Telefon: 00421/366 31 21 66

Email: hvezdaren@hvezdarenlevice.sk

Web: www.hvezdaranlevice.sk

GPS: E 18°35'33", N 48°12'19"

Történelem:

A lévai Járási Népi Csillagvizsgálót 1956. január 1-én alapították az országban harmadik csillagvizsgálóként. Ideiglenesen az intézmény a lévai Nyolcéves Középiskolában kapott helyet. Az alapítása a helyi amatőr csillagászok aktív tevékenységének köszönhető, akik már 1945-től érdeklődtek a csillagászat iránt. A csillagvizsgáló első igazgatója Jozef Novotný volt. Ebben a kezdeti időszakban a csillagvizsgáló 16 centiméteres reflektorral, binokulárokkal és szemléltető segédeszközökkel rendelkezett. Szaktevékenységük a Nap fotoszférájának vizuális és fotografikus észlelése, üstökösök keresése, műholdak észlelése és meteorológiai észlelésekre terjedt ki. 1964-ben a csillagvizsgáló a lévai várban kap helyet.

1968 és 1971 között a csillagvizsgáló működése megszakadt.

1971-ben tevékenységének felújítása után igazgatója František Hochsteiger lett.

Megfigyelőállomást hoztak létre a lévai várudvar déli bástyáján, eltolható tetővel, melyben a Zeiss 150/2250 átmérőjű refraktor kapott helyet.

1974 januárjától a csillagvizsgáló igazgatójának Barbora Vavrová lett kinevezve. Ebben az időszakban a megfigyeléseken kívül szemináriumokat szerveztek, iskolázásokat és exkurziókat szerveztek a csillagászati szakkörök, valamint a pedagógusok részére. Negatív hatással volt a csillagvizsgáló tevékenységére a kétszeri helyváltogatás. Először a Vojenská utcai (1981), majd a még kisebb SNP utcai (1994) bérelt helységekre költöztek. 1982-ben ráadásul a megfigyelőállomást is megszüntették. A konzervált távcsöveket egy raktárban tárolták. Ezután a tevékenység a csillagászat népszerűsítésére korlátozódott.

A megfigyeléseket a nyilvánosság részére hordozható távcsövekkel végezték. Ebben az időszakban viszont a csillagvizsgáló munkatársai elsőként kezdtek foglalkozni az óvodásokkal Szlovákiában. Segédeszközt adtak ki az óvodák részére: „Cyklus astronomických rozprávok pre materské školy” címmel (Csillagászati mesék ciklusa óvodák részére). 1996-ban a csillagvizsgáló ráadásul elveszti jogi önállóságát és a Barsi Kulturális Központhoz csatolták. Ekkor a személyzet két személyre csökkent.

1997-ben Rozália Ondíková lett a csillagvizsgáló igazgatója. Végre 1998-tól, 42 évvel a csillagvizsgáló alapítása után saját épülettel és hozzá tartozó telekkel rendelkezik. Egy év múlva, 1999-ben visszakapta a jogi önállóságát is. Az alkalmazottak száma hatra emelkedett. Az alkalmazottak önfeláldozó munkája nyomán, akik a mindennapi tevékenységük mellett az épület felújításában is kivették részüket, 2000-ben a csillagda ünnepélyesen kinyitotta kapuit a nyilvánosság részére. Még abban az évben megkezdődött az észlelőhely építése eltolható tetővel a 150/2250 refraktor részére, ami 2002-re készült el.

2003-ban a csillagvizsgálót Nyitra megye kerületi hatáskörrel bízta meg.

2004-ben egy Starlab hordozható planetáriumra tettek szert, mely akkoriban egyetlen ilyen planetárium volt Szlovákiában.

2007-ben kezdődött a 400 mm átmérőjű Cassegrain távcső észlelőhelyének építése, ami 2011-től üzemel.

2014-től napjainkig a csillagvizsgáló igazgatója RNDr. Jozef Kováč, PhD.

2016-ban egy digitális planetáriummal bővült a csillagvizsgáló eszközparkja.

Tevékenység:

A csillagvizsgáló szakélezéseket, tanácsadást, népszerűsítést végez a csillagászat és a természettudományok terén. Előadásokat és bemutatókat szervez a nagyközönségnek és különböző programokat az iskolák részére. Az érdeklődők részére, ha derült az idő, akkor lehetőséget ad távcsöves észlelésre minden csütörtökön és pénteken egészen éjfélig.

A csillagászat népszerűsítése céljából ellátogatnak a megye településeire „Távcsővel az emberekhez” elnevezésű program keretében. Hordozható távcsövekkel tárják fel a csillagos égbolt titkait.

Fontos része tevékenységüknek a virtuális égbolt bemutatása hordozható Starlab planetárium segítségével, amit az iskolák tornatermében, kultúrházban, sportcsarnokban lehet felállítani. A távcsöves bemutatóval szembeni előnye, hogy nem függ az időjárástól.

A csillagvizsgáló versenyeket is rendez tanulók részére az országos versenyekkel párhuzamosan. Csillagászati szakkör is tevékenykedik a csillagdában.

A csillagvizsgáló alkalmazottai a Nap (a fotoszféra és a kromoszféra) és a bolygó közi anyag (főleg a meteorrajok) észlelésével foglalkoznak. Az elméleti kutatások során jelentős sikereket értek el a Föld pályájában elhelyezkedő porfelhők létének helyes értelmezésében.

Látogatási órák, exkurziók és belépődíjak:

A nyilvánosság részére minden csütörtökön és pénteken van nyitva 16:00 órától 22:00 óráig.

A távcsöves észlelések szintén csütörtökön és pénteken vannak sötétedéstől 24:00 óráig.

Szintén lehetőség van a csillagvizsgálóban planetáriumi bemutatókra is.

Az aktuális belépődíjak és látogatási tudnivalók a www.hvezdaranlevice.sk honlapon található.

Csoportos látogatásokat előre kell jegyeztetni az elérhetőségben megadott telefonszámon.

Programajánlat az iskolák részére:

- Óvodák: mesefilmek vetítése
- Alapiskolák: a Föld, a Föld mozgásai, Naprendszer, tájékozódás az égbolton, meteorológia, csillagok, galaxisok, a Világűr felépítése és fejlődése
- Közéiskolák: a csillagászat legfrissebb kutatási eredményei, tájékozódás az égbolton, tematikus programok igénylés szerint

Távcsövek és berendezések:

- A csillagvizsgáló fő műszere a 400 mm átmérőjű Cassegrain távcső a kupolával ellátott épületben
- Az eltolható tető alatt a 150/2250 refraktor és rajta a Coronado PST naptávcső
- Hordozható Starlab planetárium

Szerkesztette: Molnár Iván, Németh Geri

Felhasznált irodalom és Web:

- Hvezdárne a planetáriá na Slovensku, SÚH Hurbanovo, 2015
- www.hvezdaranlevice.sk

Képmelléklet:

A mellékelt képeket a Barsi Csillagvizsgáló bocsátotta rendelkezésünkre.

A csillagvizsgáló főépülete

A 400 mm átmérőjű távcső a kupolában

A hordozható planetárium kupolája

A két észlelőhely. Előtérben a „kupolával” és a háttérben az eltolható tetővel.

A 150/2250 refraktor a Coronado PST naptávcsővel